

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תצא

(חלק ב' שיחה א')

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת כי תצא, ה"ט אלול, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תצא

א. בקשר מיטן פסוק בפרשתנו, וכי יהי באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ, איז ידוע² אַז אין דעם הספד וואָס דער אריז"ל האָט מספיד געווען דעם רמ"ק האָט ער געטייטשט דעם פסוק:

ו"ל, אַז ס'איז ניט נאָר וואָס דער אריז"ל דרשנט דעם פסוק אויף דעם ענין „מתו בעטיו של נחש“, נאָר דערמיט זאָגט ער און מחדש אַ נייעם גדר.

ב. ובהקדם דעם חילוק צווישן די צוויי ענינים הנ"ל: די גמרא זאָגט „מתו בעטיו של נחש“, דער אריז"ל (טייטשט און לערנט דעם פסוק) – „ותלית אותו על עץ“; וואָס דאָס איז אַ חילוק (ניט נאָר אין לשון, נאָר) אין תוכן:

„עטיו (עצתו) של נחש“ – וואָס ער האָט גע'עצה'ט חוה צו עסן פונעם עץ הדעת – רעדט זיך וועגן רע, עצה למעשה חטא⁹; „ותלית אותו על עץ“ (וואָס דער אריז"ל שטעלט זיך אויף עם) רעדט וועגן דער זאך דורך וועלכער אדם איז באַגאַנגען דעם חטא, אָבער דער „עץ“ גופא איז ניט אַן ענין של חסרון¹⁰, ואדרבה, בפשוטו של מקרא – כפרש"י¹¹ – איז עס געווען אַן עץ תאנה, פון די מינים שנשתבחה בהם

„וכי יהי באיש חטא משפט מות, פי שיחסר (חטא מלשון חסרון) טעם משפט מות כי לא פעל רע ולמה ימות, ותלית אותו על עץ מחמת עץ הדעת שגזר⁴ מיתה, בשביל כך מת“.

פון שטחיות הלשון איז משמע⁵, אַז דער תוכן פון דער דרשה איז ווי דער מאמר חז"ל⁶, „ד' מתו בעטיו של נחש“ – אַז כשם ווי די פיר האָבן ניט געהאַט קיין חטא און זייער מיתה איז געווען נאָר כסיבת ה"נחש", צוליבן חטא עץ הדעת

1) כא, כב.
2) יערות דבש ח"ב (דרשות בק"ק אה"ו דרשה ב' בסופה (בדפוס ווארשא – קכו, ג). חיד"א – נחל קדומים פרשתנו עה"פ ובדברים אהדים דרוש כ (קו, סע"ד). ועיין ג"כ של"ה דרוש להספד רט, ב בשם התיקונים (ראה תקו"ז בהשמטות ת"ה (קמא, ב), הובא ביערות דבש שם). ולהעיר ג"כ משל"ה פרשתנו שפד, ב, וראה לקו"ש ח"ז ע' 167 ואילך. – ולהעיר אשר בש"ך עה"ת עה"פ פי' להיפך, שאין לתלות מיתת הצדיק „על העץ“ ע"ש.

3) ל' היערות דבש, ובנחל קדומים – בשינוי לשון, וראה לקמן הערה 5.
4) אולי צ"ל: שנגזר.
5) וכן משמע בדברים אהדים שם שמוסיף (על ל' היע"ד), „כלומר בעטיו של נחש“. וכן בנחל קדומים שם: ותלית אותו על עץ ר"ל בעטיו של נחש. – אבל ע"פ המבואר לקמן בפנים עכצ"ל שכוונתו רק בכללות ולא שזהו אותו הענין ממש. ולהעיר שגם בשל"ה שם לא הובא מחז"ל „בעטיו של נחש“.

6) שבת נה, ב. ב"ב יז, א.

7) רש"י שבת וב"ב שם. רבינו גרשום ב"ב שם.
8) ל' רש"י ב"ב שם.
9) להעיר מר"ג לב"ב שם.
10) ובפרט ע"פ המבואר (ראה קונטרס עה"ח פ"י – מהרח"ו), „שהי צריך לאכול מעה"ד אחרי (או עם) עה"ח, וואז .. אדרבא היא מבררת אותם“ (החיצונים).
11) בראשית ג, ז. – ועפ"ז נאסר אדה"ר באכילת תאנה – וע"פ פשוטו ש"מ ה"ז איסור עולם!

עלילה על בני אדם²⁰ איז אויסגע-
שטעלט געוואָרן אַזוי, אַז די גזירת
מיתה בפועל זאָל קומען דורכן אדם.
און דערפאַר האָט דער אויבערשטער
געשטעלט אדם'ען פאַר דעם גרויסן
נסיון פון עץ הדעת – דורך איינפלאַנצן
אין גן עדן „כל עץ למאד למראה וטוב
למאכל“²¹ אויך דעם עץ הדעת וכו' –
וואָס דורך דעם אַלעם איז אַרויס די
גזירה בפועל.

ג. און דאָס איז דער חילוק צווישן די
צוויי ענינים – „מתו בעטיו של נחש“
און „ותלית אותו על עץ“:

דער ענין פון „מתו בעטיו של נחש“
וואָס ווערט געזאָגט אין גמרא – נגלה
דתורה – רעדט וועגן דעם ענין המיתה
ווי דאָס איז געוואָרן בפועל ובגלוי
(ב„נגלה“);

משא״כ דער ענין פון „ותלית אותו
על עץ“ – וועלכן דער אריז״ל האָט
מגלה געווען, ובשייכות צום רמ״ק,
וואָס ענינם איז²² גילוי תורת הסוד,
פנימיות התורה – רעדט ווי דאָס איז
בפנימיות, וואָס מצד פנימיות הענין איז
עס פאַרבונדן (ניט מיט „עטיו של נחש“,
נאָר) מיטן „עץ“ – דער נסיון פון „עץ
הדעת“, וואָס דער אויבערשטער האָט
צוגעשטעלט אדם'ען מצד רצונו ית'
וכוונתו בהבריאה.

ד. בעומק יותר, זיינען די צוויי
ענינים („עטיו של נחש“ און „ותלית

ארץ ישראל¹². אויך זיין נאָמען איז „עץ
הדעת“, אַז עס טוט אויף ענין הדעת¹³.
ואפילו דער חטא צו וועלכען ער קען
בריינגען – אכילה פון עץ הדעת, איז
(ע"פ דרז"ל וכו' איז) עס געווען נאָר
(במשך פון די דריי שעה) ביו שבת¹⁴.

ד. ה. דער אריז״ל רעדט וועגן סיבה
דסיבה כו' נאָך אַ פריערדיקע און וויי-
טערדיקע סיבה – ניט וועגן דעם חטא
עה"ד וואָס האָט געבראַכט גזירת מיתה
בפועל, נאָר וועגן דעם „עץ“ וואָס האָט
געגעבן די אפשריות אויף ענין המיתה
(אויב מען וועט פון אים עסן ווען ער
איז טוב ורע¹⁵) איז „מות תמות“¹⁶.)

בסגנון אחר (וע"פ לשון המדרש¹⁷):
בשעת הבריאה האָט דער אויבערשטער
געטראַכט אַז עס זאָל זיין מיתה בעולם¹⁸
(וואָס דערפאַר איז „מיום הראשון ברא
מלאך המות“¹⁹), נאָר מצד דעם „נורא

12) עקב ה, ת. ולהעיר אשר כן הוא גם למ"ד
חטה הייתה (ברכות מ, סע"א), גפן ה' (שם).

13) ת"א בראשית ב, ט. ברכות מ, סע"א. ועוד.
– וראה רמב"ן בראשית (שם) – ולכאורה הוא
דלא כהרמב"ם מו"נ ח"א פ"ב). ואכ"מ.

14) ש"ך עה"ת קדושים יט, כג ד"ה עוד
ונטעתם (מב, ב). וראה לקו"ת ר"פ קדושים.
אוה"ת (ויקרא כרך א') קדושים ס"ע קמג. רח"ו
(הובא לעיל הערה 10) ועוד. – ובאוה"ת בראשית
מו סע"א: דלכאורה תמוה שהרי נאמר סתם
ומעה"ד טו"ר לא תאכל ממנו אלא דהפי' כו'
כי בשבת כו' עה"ד. . . טוב לבד וע"ז לא באה
האזהרה כלל. עיי"ש.

15) ראה הערה שלפנ"ז.

16) בראשית שם, יז.

17) תנחומא וישב ד.

18) כמו שמוכיח בתנחומא שם ממש"נ (חוקת
יט, יד) „זאת התורה אדם כי ימות באהל“,
אף ש,עד שלא בראת עולמך קודם שני אלפים
שנה היתה תורה אצלך“, ו„אלולי שהתקנת מות
לבריות היית כותב בה כך“. ועד"ז בזח"ג קנט, א.
19) תנחומא שם.

20) תהלים סו, ה. וראה בארוכה תו"ח תולדות
ד"ה ויתן לך פ"ו ואילך. ועוד.

21) בראשית שם, ט. וראה גם שם ג, ו.

22) להעיר מהגהות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)
נ"ע לסיודור (בהוצאת קה"ת – שיט, סע"ד):
ואין הפרש בינו (הרמ"ק) לקבלת האריז״ל אלא
כו' בכלל מאתיים מנה כו'. וראה שיחת ש"פ
שמיני תשמ"א.

דער פגם פון אַ חטא קען אָנרירן נאָר די חיצוניות פון אַ אידן, אָבער די פנימיות פון אַ אידן בלייבט אַלעמאַל גאַנץ, גם בשעת החטא היתה באמנה אתו²⁶, ובפרט מצד פנימיות הנשמה וואָס איז מלכתחילה העכער פון דעם גאַנצן ענין החטא²⁷.

דערפון איז אויך פאַרשטאַנדיק בנוגע דער „זוהמת הנחש“ שע”י חטא עה”ד, אַז די „זוהמא“ פון נחש האָט נאָר אָנגערירט די חיצוניות פון אידן, אָבער ניט ח”ו די פנימיות פון אַ אידן.

און דערפאַר, בשעת די פנימיות הנשמה פון אַ אידן איז ביי אים מאיר בגילוי, ביז דאָס נעמט דורך זיין חיצון ניות, איז ביי אים ניט שייך דער ענין פון „מתו בעטיו של נחש“.

און דאָס זאָגט דער אריז”ל: „וכי יהי באיש חטא משפט מות, פי’ שיחסר טעם משפט מות כי לא פעל רע” – שיש לומר אַז דערמיט מיינט ער כולל זיין אויך דעם „טעם משפט מות“ פון „עטיו – זוהמת הנחש“ –

איז „ותלית אותו על עץ“, אַז דאָס וואָס ביי אים איז פאַראַן דער ענין המיתה, איז עס בלויז מצד דעם וואָס „נורא עלילה על בני אדם“, וואָס דער אויבערשטער האָט געמאַכט (ע”י עץ הדעת) דעם ענין המיתה בעולם²⁸.

אותו על עץ“ פאַרבונדן מיט צוויי סוגי צדיקים:

„מתו בעטיו של נחש“ זיינען די וואָס זייער מיתה נעמט זיך פון דעם חטא; עס איז אָבער פאַראַן אַ סוג פון צדיקים²³, וואָס זיי קען „עטיו של נחש“ ניט אָנרירן, און דער ענין המיתה ביי זיי איז שייך, „ותלית אותו“, נאָר מצד – „על עץ“.

די הסברה אין דעם:

דער אַלטער רבי איז מבאר אין תורה אור²⁴, אַז „מתו בעטיו של נחש“ איז ווייל די פיר צדיקים, אע”פ אַז זיי זיינען גע- ווען צדיקים גמורים, איז אין זיי נאָך געבליבן „איזה שמץ מזוהמת הנחש“²⁵ שלא יכלו להסירו מכל וכל, און ווי ער איז דאָס מבאר אין עבודת האדם, אַז זוהמת הנחש איז דער ענין פון „גסות הרוח שנעשה בטבע האדם. . שרואה את עצמו ומכיר חסרונו או יודע שזה טוב לו” – מען פילט „זיך“.

ד. ה. „עטיו של נחש“ מיינט, אַז דער חטא עה”ד האָט אויפגעטאָן אַ חסרון אין דעם צדיק, וואָס דאָס איז גורם מיתה. אָבער דער חסרון האָט גורם געווען ניט דער צדיק עצמו ח”ו, נאָר דער נחש וואָס האָט געבראַכט „זוהמא“ בעולם²⁵.

און דאָס איז דער יתרון פון „ותלית אותו על עץ“ לגבי „מתו בעטיו של נחש“:

(26) תניא ספכ”ד.

(27) ראה זחי”ג טז, א. שם יג, ב.

(28) עפ”י י”ל שיש חילוק גם בתוכן ענין המיתה: כאשר סיבתו „עטיו של נחש“ מובן שהו”ע לגריעותא; משא”כ כאשר המיתה היא רק מצד רצונו של הקב”ה שתהי’ מיתה בעולם – מובן, שאצל הצדיק נרגש שכל ענין המיתה הוא רק (כמו שהוא מצד הקב”ה, היינו) העילוי הבא עי”ז, עלי’ למעלה מעלה ממדריגתו עצמו, ע”ד עליית צדיקים שבבחי’ שור הבר ע”י צדיקים שבבחי’ לויית (לקו”ת ר”פ שמיני). דרושי דלעת”ל

(23) להעיר מחדא ג מהר”ל ב”ב שם, שהד’ שמתו בעטיו של נחש הם למטה מן המנויים בגמ’ לפני’ שלא שלטה בהם כו’.

(24) ס”פ משפטים. תו”ח שם (ד”ה לא תהי’ פכ”א). ועד”ז הוא בזהר הרקיע (סט, א ואילך) לסבא דמשפטים (צו, א) – הובא גם באהבת איתן לעי’ שבת שם. וראה גם יערות דבש שם דרשה ט בסופה (קמט, סע”ד).

(25) ראה שבת קמו, רע”א. וש”נ. זחי”א נב, ב. קכו, ב. זחי”ב קצג, סע”ב.

ובנדוד, איז אדרבה: דער ענין פון מתו בעטיו של נחש" – אַז מ'האָט ניט קיין אַנדער חטא וחסרון, נאָר דאָס וואָס מ'האָט ניט געקענט אַראָפּנעמען „זוהמת הנחש . . מכל וכל" – איז שייך אין דער דרגא אין נפש וואו די „זוהמא" קען אָנרירן. ד. ה. אין חיצוניות האדם וכחות הגלויים שלו, וואָס אַזאַ שלימות ועילוי (אויך) אין די דרגות חיצוניות איז אָנגיי- מאַסטן נאָר פאַר יחידי סגולה און דאָס איז ניט שייך לכל אחד ואחד.

משא"כ דער ענין פון „חטא משפט מות . . שיחסר טעם משפט מות" שמצד סתים דנשמתא (וואו דער „עטיו של נחש" קען ניט אָנרירן) ופשיטא אין עצם נשמתו – איז דאָס אַזוי ביי יעדן איד; וואָרום די פנימיות פון יעדער איד, יהי מי שיהי' און אין וואָס פאַר אַ מצב ער זאָל נאָר זיין, איז העכער פון יעדער זוהמא של חטא. ביז אַז עס קען אַרויס גלוי ממש און ווירקען בפועל ממש און להלכה בפועל.

ווי מען זעט עס, אַז אַ איד וואָס זאָגט בגלוי ובכל התוקף אַז ער וועט ניט מקיים זיין פס"ד ב"ד וואָס הייסט עס בריינגען אַ קרבן – איז דער ב"ד עס כופה ביז אַז אומר רוצה אני און דאַמאָלס זאָגט תורת אמת אַז דאָס איז זיין אמת'ער לרצונו.³⁴

און יעדערער בזמנו וואָס מצוה לגלות זאת החכמה קען און איז מצווה דאָס אַרויסברענגען בגילוי, דורך דעם וואָס מ'איז מנגלה ביי זיך „סתים דנשמתא", וואָס דאָס ווערט דורך דעם לימוד פון „סתים דאורייתא" אין אַן אופן אַז דעם „סתים" זאָל ווערן „גליא" – אַז

ועפ"ז וועט זיין פאַרשטאַנדיק די שייכות פון דעם ענין צום רמ"ק ואריז"ל, וואָס ענינם איז, כנ"ל, גילוי פנימיות התורה – ווייל דער גילוי פון „סתים דאורייתא" איז פאַרבונדן מיטן גילוי פון „סתים דנשמתא"²⁹ וואָס איז העכער פון „עטיו של נחש". וכידוע³⁰, אַז פנימיות התורה איז „עץ חיים" (אילנא דחיי) וואָס איז העכער פון „אילנא טוב ורע" (עץ הדעת).

ה. וויבאַלד אז זינט דעם זמן האריז"ל איז „מצוה לגלות זאת החכמה"³¹, איז אע"פ, אַז „מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו"³² צו זאָגן אַז ער האָט אַ שייכות צו די מדריגות הנ"ל פון רמ"ק און אריז"ל – פונדעסטוועגן היות מ'האָט אונז דערציילט אויך וועגן דעם ענין איז מובן, אַז „אפס קצהו ושמן מנהו"³² איז שייך צו יעדער אידן. וע"ד ווי מ'זאָגט בנוגע צו משה רבינו³³ אַז אע"פ אַז „מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפי' חלק אחד מני אלף ממדרגת אהבת רעיא מהימנא מ"מ הרי אפס קצהו ושמן מנהו כו' מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור".

עושה קניגי כו' (ראה תו"ח שם פי"ז ואילך. – ענין הקניגי בכלל – נתבאר בשני המאורות (לבוב, תרמ"ב), י, א (מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קמא). ד"ה ויתן לך וביאור – מאמרי אדה"ז – תקס"ב ובתו"ח תולדות שם. ד"ה ומשה נגש – מאמרי אדה"ז – פרשיות ח"א ובאוה"ת יתרו פ"ה). וראה ד"ה זאת התורה תרע"ט.

(29) ראה זח"ג עג, א.

(30) רע"מ נשא (קכד, ב) הובא ונת' באגה"ק סכ"ו. וראה תו"ח שם (פכ"בג) איך שביטול תערוכות הרע דחטא עה"ד (עטיו של נחש) הוא ע"י עץ החיים דתורה. וראה בארוכה קונטרס עה"ח פ"ג ואילך. ועוד.

(31) אגה"ק שם (קמב, ב).

(32) לשון התניא דלקמן בפנים.

(33) תניא פמ"ד (סג, א).

(34) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

יעדער איד. און ביז צום חוצה פון אַ אידן התחתון ביותר (ברוחניות). וואָרום יעדער איד, מצד פנימיות נשמתו, איז פאַרבונדן מיט פנימיות (מענינות) התורה.

און דורך דעם גופא וואָס מען לערנט מיט אים פנימיות התורה – אע"פּ אז כדי לערנען מיט אים דאָרף מען דאָס איבער-זעצן אויף אַן אַנדער שפּראַך און געבן אים צו פאַרשטיין אין אַ סגנון וואָס ער קען פאַרשטיין במצבו בהווה – איז דאָס מעורר זיין פנימיות הנשמה און הויבט אים אויף ממעמדו ומצבו.

און דורך דער הנהגה איז מען מבטל דעם „חטאינו“ (כולל – חטא עץ הדעת) – וואָס דאָס איז די איינציקע סיבה אויף דעם גלות, מפני „חטאינו גלינו“, און עס ווערט בדרך מומילא בטל דער מסובב („גלינו“), און עס קומט די גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ מסות תשנ"א)

יתפרנסון מיני³⁵ מען פאַרשטייט עס אין חב"ד שבנפש, ביז עס נעמט דורך דעם מענטשן אינגאַנצן.

און בשעת די „מענינות“ הנשמה נעמען דורך אויך דעם „חוצה“ שבאדם, ווערט ער אין אַ מצב אַז ער איז ניט שייך צו אַ חטא.

ו. די הוראה בפועל מכל הנ"ל:

עס דאָרף זיין – „יפוצו מעינותיך חוצה“: מען דאָרף מפיץ זיין די מענינות פון פנימיות התורה, אַז זיי זאָלן אַרויסקומען בגילוי ביז אין חוצה, צו

(35) תקו"ז (ת"ו בסופו). וכפי המק"מ (הקדמה לזהר): יתפרנסון .. כשיפורש להם אמיתות מאמריו כו', ובכסא מלך (לתקו"ז שם): בדרא בתראה דוקא קרוב לימות המשיח כו' (אף אשר) זה כמה מאות שנים שנתגלה כו' (כי הלימוד צ"ל דוקא באופן של) יתפרנסון כו' יפורשו מאמריו העמוקים בהקדמות שגילה האר"י זלה"ה כו' שיבינו כו' כי הלומד גירסא בעלמא הגם שיש לו שכר טוב כו' עכ"ז הסגולה דבגיני' וקראתם דרוור היא כשיתפרנסון וילמדו פירושי המאמרים כו'. – ראה גם כן הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות.

